

Також: ... *Everyone keep an eye on Howard in case he starts to swell up. Since it's not bee season, you can have my epinephrine* // *Не зводьте очей з Говарда, якщо він почне розбухати. Так як зараз не сезон бджіл, візьміть мій адреналін.* Термін *epinephrine*, “a hormone that is made naturally in the body and may be given as a drug” [4], в українському перекладі замінено його часто вживаним синонімом – *адреналін*, «*виділювана наднирковими залозами або одержувана синтетичним способом речовина, що є лікувальним засобом*» [3]. Такі прагматичні перетворення можна пояснити бажанням перекладачів серіалу зробити мову героїв більш зрозумілою для аудиторії, адже саме термін «адреналін» в українській мові зустрічається частіше.

Розглянемо наступний приклад використання медичної наукової термінології: *And that's probably just a sinus infection. But it could be sleep apnea* // *Можливо, це лише синусит. Але це може бути і синдром апное.* Назва захворювання *a sinus infection*, “inflammation of the air cavities within the passages of the nose” [4], в українському перекладі замінена більш спеціалізованою лексемою – *синусит*, «*гостре запалення придаткових пазух носа*». У перекладі наступного терміну *sleep apnea*, “a potentially serious sleep disorder in which breathing repeatedly stops and starts” [4], можемо визначити таку формально-змістову трансформацію на лексичному рівні як гіперонімічну заміну, або генералізацію, заміну назви видового поняття назвою родового. Український відповідник *синдром апное*, «*тимчасове припинення дихальних рухів, зумовлене гальмуванням дихального центра, розташованого в довгастому мозку, найчастіше — внаслідок посиленої вентиляції легень (після посиленого довільного або штучного дихання)*» [3], є загальною назвою захворювання, а в оригіналі мова йде про різновид синдрому апное, а саме апное під час сну.

Особливу увагу в серіалі відведено термінології для позначення статевого акту, яка в українському перекладі не втрачає свою приналежність до наукового реєстру: *coitus*, “physical union of male and female genitalia accompanied by rhythmic movements” [4], – *коїтус*, «*генітальний контакт двох особин*» [3]. Застосована формальна трансформація є фонетичною заміною за традицією.

Отже, дослідження перекладу наукової термінології у серіалі “The Big Bang Theory” дає нам можливість зробити висновок, що перекладачі максимально точно намагались зберегти конотативний зміст оригіналу і підібрати точні термінологічні відповідники наукової лексики оригіналу, хоча іноді і застосовували різноманітні трансформації.

Список використаної літератури:

- 1.Корунець І. В. Теорія та практика перекладу (аспектний переклад) : Підручник / І. В. Корунець. – Вінниця: Нова кн., 2001. – 466 с.
- 2.Селіванова О. О. Світ свідомості в мові. Мир свідомості в мові. Монографічне видання / О. О. Селіванова. – Черкаси : Ю. Чабаненко, 2012. – 488 с.
- 3.Академічний тлумачний словник української мови [Електронний ресурс]. Режим доступу: URL: <http://sum.in.ua>.
- 4.Oxford Dictionaries [Електронний ресурс]. Режим доступу: URL: <https://en.oxforddictionaries.com>

Науковий керівник: д. філол. н., ст.викл. П'єцух О. І.

А. І. Демченко

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

КОНОТАТИВНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ РОМАНУ «THE CHRONICLES OF NARNIA: THE LION, THE WITCH AND THE WARDROBE» К. С. ЛЬЮЇСА

Метою нашого дослідження є аналіз конотативних трансформацій в українському перекладі роману «The Chronicles of Narnia: The Lion, The Witch and The Wardrobe» К.С. Льюїса.

За визначенням О. О. Селіванової, перекладацька трансформація – «це перетворення, модифікація форми, або змісту і форми, зокрема, з метою збереження відповідності комунікативного впливу на адресатів оригіналу й перекладного тексту» [1, с. 456].

Особливе значення перекладацькі трансформації мають у художньому перекладі. В. В. Коптілов визначає художній переклад як «відображення думок і почуттів автора прозового, драматичного або поетичного першотвору за допомогою іншої мови, перевтілення його образів у матеріал іншої мови», як «явище насамперед естетичне», тобто переклад має впливати на розум і почуття читача так само, як і оригінал [2, с. 3].

Оскільки художній переклад є одним із найскладніших видів перекладацької діяльності, він супроводжується багатьма труднощами, наприклад, такими як збереження загального контекстуального тла оригіналу, його образності і концепту твору, його стилістичних особливостей.

Завданням художнього перекладу є також збереження специфіки ідіостилю автора. Ідіостиль К. С. Льюїса відзначається простотою й легкістю викладу, захоплюючою інтригою, символічністю образів і ситуацій, різними формами міфологізації та значною кількістю біблійних алюзій. Важливу роль у формуванні жанрового змісту й стилю творів письменника відіграє також інтертекстуальність. Сюжетно-композиційними особливостями твору К. С. Льюїса є видобудовування «вторинних світів». Не менш цікавими в стилі письменника є образи вигаданих істот. В основі подібних образів лежить фантазія автора і каламбур, який складає особливу проблему для перекладу.

Ознакою українського перекладу роману «The Chronicles of Narnia: The Lion, The Witch and The Wardrobe» К. С. Льюїса є суттєва зміна конотативного плану оригіналу, тобто застосування функційно-стилістичних, оцінно-емотивних та експресивних трансформацій.

Функційно-стилістичні представлені заміною, втратою або виникненням в перекладному тексті функційно-стилістичного забарвлення мовних одиниць [1, с. 456].

Наприклад, в українському перекладі роману «The Chronicles of Narnia: The Lion, The Witch and The Wardrobe» К. С. Льюїса частотними є трансформації зі зміною нейтрального стилю на розмовно-побутовий: *What on earth are you **talking** about, Lucy? // Про що ти **торочиш**, Люсі?* Нейтральному слову оригіналу *talk* – «speak in order to give information or express ideas or feelings; converse or communicate by spoken words» [Oxford English Dictionary], відповідає в перекладі розмовно-побутова лексема фамільярного реєстру *торочити* – «говорити нісенітниці, вести несерйозну, пусту розмову; базікати» [СУМ, т. 10, с. 208].

Функційно-стилістична заміна наявна і в наступному перекладі фрагмента: *And really it was a wonderful **tea** // Ох, яка це була **щедра гостина!*** Слово *tea* в тексті оригіналу вжито з нейтральним змістом, а в українському перекладі воно замінене словом *гостина* – «перебування в гостях; гостювання», віднесеним до поетичного стилю. Слід зазначити, що у цьому перекладі фрагмента також прослідковується гіперонімічна трансформація денотативного плану, адже значення лексеми *гостина* ширше, ніж значення лексеми *tea*.

Оцінно-емотивні трансформації орієнтовані на заміну, втрату або виникнення в перекладі оцінного чи емотивного компонента мовних одиниць. Найчастіше це відбувається за допомогою пестливих суфіксів, які надають словам емоційного забарвлення.

Використання пестливих суфіксів спостерігаємо в українському перекладі фрагмента: *She shut the wardrobe **door** tightly behind her and looked around, panting for breath // Дівчинка **щільно** причинила за собою **дверцятка** й озирнулась довкола, відсапуючись.* Нейтральний іменник *door* в перекладі набуває оцінно-емотивного значення, створеного за рахунок зменшувально-пестливих суфіксів *-ят-* і *-к-*, які вносять до тексту пестливі відтінки й особливу виразність.

Ілюструє цей тип трансформацій і наступний переклад фрагмента: *It can't hurt me", and he raised his leg to step over it. Instantly the huge creature rose, with all the hair bristling along its back, **opened a great, red mouth** and said in a growling voice // Вона не завдасть мені шкоди, — і вже заніс було ногу, аби переступити через вовка, та здоровенний звір **раптом** скочив на ноги, погрозливо вигнув спину, **роззявив велику червону пащеку** і прогарчав.*

Нейтральне слово *mouth* – «the opening through which an animal takes in food, corresponding to the human mouth» [Oxford English Dictionary], замінене метафоричним українським відповідником зі зневажливим відтінком *пащека* (паша – «рот звіра, риби» [СУМ, т. 6, с. 105]). У перекладі лексема супроводжується негативною оцінкою для більш виразної передачі образу героя та для надання йому негативною оцінки.

Експресивні конотативні трансформації в перекладі передбачають посилення чи применшення ознаки лексем оригіналу: *Oh, Mr Tumtus — I'm so sorry to stop you, and I do love that tune — but really, I must go home* // *О пане Тамнасе, страшенно шкода Вас перебувати, бо мені так подобається ця мелодія, але справді, я мушу йти додому. Як еквівалент словосполучення *so sorry* (дослівно *дуже шкода*) перекладач використовує експресивну, посилювальну сполучку *страшенно шкода; страшенно* – «у великій мірі, надто» [СУМ, т. 9, с. 759]. До того ж особливу виразність надає метафоричний прислівник у значенні «дуже».*

Навпаки, применшення ознаки за допомогою суфікса *-ісіньк-* наявне в перекладі наступного фрагмента: *While he was Prince he would wear a gold crown and eat Turkish Delight all day long* // *Принц носитиме золоту корону і їстиме рахат-лукум цілісінький день*. Сполучка *all day long* перекладена як *цілісінький день*, де суфікс підкреслює тривалість дії в ситуації і створює гумористичний ефект.

Отже, аналіз формально-змістових лексичних трансформацій конотативного плану продемонстрував набуття українським перекладом роману більшої емоційності, експресивності та функційно-стилістичного забарвлення з метою увиразнення, наближення перекладу до читача.

Список використаної літератури:

1. Селіванова О.О. Світ свідомості в мові / О. О. Селіванова. – Черкаси : Вид-во Ю. Чабаненко, 2012. – 488с.
2. Коптілов В. В. Першотвір і переклад [Роздуми і спостереження] / В. В. Коптілов. – К., Дніпро, 1972. – 214 с.
3. Словник української мови: в 11 томах. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. – К.: Наукова думка, 1970–1980.
4. Oxford English Dictionary [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://en.oxforddictionaries.com/english>

Джерела ілюстративного матеріалу:

1. Lewis C. S. The Chronicles of Narnia: The Lion, the Witch and the Wardrobe / C. S. Lewis / HarperCollins, 2002. – 224 p.
2. Люїс К. С. Лев, Чаклунка і стара шафа / Пер. з англ. О. Манько / К. С. Люїс. – Львів : Свічадо, 2002. – Режим доступу: <https://coollib.com/b/161925/read>

Науковий керівник: д. філол. н., професор Селіванова О. О.

М. С. Джулай

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

ВІДТВОРЕННЯ РИМИ В УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ

Римований переклад є найбільш важкою формою перекладу, адже у ньому концентруються завдання кількох планів. Рима – це співзвучність закінчень слів у віршових рядках, яка охоплює останній наголошений голосний і наступні за ним звуки. Повна класифікація рим досі не вироблена.

У перекладознавчому аспекті можна говорити про риму як своєрідну вертикальну метафору, яка є невід’ємною частиною класичного вірша. Як елемент форми вона має важливу смислову, композиційну і ритмічну функції. І. Левий виділяє змістову, ритмічну, евфонічну функції [1, 283–284].

Найуживанішим видом рими в англійській поезії є точна, або багата рима. Точна рима в англійській поезії це та, в якій співзвучні закінчення слів після наголошеного звуку; багата – це та, в якій співзвучні і переднаголосні звуки; омонімічна – це та, в якій співзвучне все слово.